	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број: 10/2-121
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	Датум: 17.11.2015.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Ванредни професор др Бисера Јевтић
2. Доцент др Марија Јовановић
3. Доцент др Зоран Станковић

2. Одлука Већа департмана за педаагогију број 10/2-8 од 3. марта 2015. године.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме
Тамара Бобан Стојичић
2. Година уписа на мастер академске студије
2013/2014.
3. Назив студијског програма
Мастер академске студије педагогије

III НАСЛОВ – МАСТЕР РАДА:

Симптоми изложености вршњачком насиљуу основној школи

IV ПРЕГЛЕД-МАСТЕР РАДА:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Структура мастер рада који представља теоријско-методолошко истраживање састоји се из теоријског приступа истраживању, методолошког приступа проблему, анализе и интерпретације података, закључних разматрања, литературе и прилога. Теоријско-квалитативни оквир истраживања чине следеће целине:

I ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ИСТРАЖИВАЊУ

- 1.1. Облици вршњачког насиља
1. ВРШЊАЧКО НАСИЉЕ
- 1.2. Буллинг – посебна врста вршњачког насиља
- 1.3. Дечије препознавање вршњачког насиља
- 1.4. Превенција вршњачког насиља у основним школама
2. УЧЕНИЦИ И ЊИХОВЕ УЛОГЕ У КРУГУ ШКОЛСКОГ НАСИЉА
- 2.1. Карактеристике типичног насилника
- 2.2. Карактеристике типичне жртве
- 2.3. Карактеристике провокативних жртава или насилника/жртава
- 2.4. Карактеристике потенцијалних посматрача
3. СИМПТОМИ ИЗЛОЖЕНОСТИ НАСИЉУ У ШКОЛИ
- 3.1. Школско постигнуће
- 3.1.1. Дефинисање школског (не)успеха
- 3.1.2. Изостајање из школе као детерминанта школског неуспеха
- 3.1.3. Повезаност школског успеха и улоге коју ученик има у вршњачком насиљу
- 3.2. Социјална компетентност ученика изложених насиљу
- 3.2.1. Социјални односи и насиље
- 3.2.2. Прихваћеност/одбаченост од стране вршњака
- 3.2.3. Самопоимање и самопоштовање жртава насиља
- 3.3. Физички симптоми насиља
- 3.3.1. Последице физичког злостављања
- 3.3.2. Типично понашање жртви
- 3.4. Емоционални и психолошки симптоми
- 3.4.1. Страх од школе
- 3.4.2. Депресија ученика с обзиром на узраст, пол и изложеност насиљу
- 3.4.3. Анксиозност деце изложене насиљу
4. ИСТРАЖИВАЊА О СИМПТОМИМА И ПОСЛЕДИЦАМА ИЗЛОЖЕНОСТИ ВРШЊАЧКОМ НАСИЉУ У ШКОЛИ

II МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ИСТРАЖИВАЊУ

1. Проблем истраживања
2. Предмет истраживања
3. Циљ истраживања
4. Задаци истраживања
5. Хипотезе истраживања
6. Варијабле истраживања
7. Узорак истраживања
8. Методе, технике и инструменти истраживања
9. Организација и ток истраживања
10. Статистичка обрада података

III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА ПОДАТАКА ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА ЛИТЕРАТУРА ПРИЛОЗИ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Број:

10/2-121

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Датум:

17.11.2015.

Закључак представља есенцијалну интегрисаност добијених резултата квалитативног истраживања и теоријско-методолошке оријентације.

Укупан број коришћених библиографских јединица у раду износи 195, од чега је коришћена у великој мери и инострана литература на енглеском и другим релевантним језицима. Број табела приказаних у раду износи 23.

Укупан број страница мастер рада, укључујући литературу, износи 142.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

Будући да се, последњих деценија, на глобалном нивоу запажа тенденција пораста насиља и агресивног понашања у школама, структура и корелати вршњачког насиља све чешће представљају предмет истраживања. Сам термин вршњачко насиље („булинг“, силедијство, насилништво), означава широк дијапазон манифестација насилног понашања ученика. Оквирно, оно се може дефинисати као скуп агресивних облика понашања за која је карактеристично понављање и неравноправан однос снага и моћи између насилника и жртве (Олвеус, 1999).

Учесници у кругу школског насиља, могу се поделити у четири групе, у зависности од њиховог односа према насиљу, то су: насилници, жртве, жртве и насилници истовремено, и неукључени односно посматрачи. Оваква класификација у складу је са резултатима ранијих студија (Салмивалли, Лагерспетз, Бјоркqvист, Остерман, & Каукиаинен, 1996; Салмивалли, 1999, према Плут и Попадић, 2007; Олвеус ет ал., 1999, према Плут и Попадић, 2007), и сугерише да насилничко понашање и понашање својствено жртви не морају нужно представљати супротне полове континуума.

Утврђено је да се код жртава насиља, као последица дуготрајне тортуре, јавља низ интерализованих проблема попут депресије, осећаја усамљености, ниског самопоуздања, фобија од школе и социјалне анксиозности. Жртве насиља се често осећају глупима, посрамљенима и непривлачнима, физички су слабији од осталих вршњака, тешко се потврђују у групи вршњака, етикетирају се као одбачени и показују нижи школски успех. Управо због бројних последица изложености насиљу, важно је благовремено идентификовати жртве, на шта је и усмерен овај рад.

Дијагностикован је читав низ знакова који наставницима могу указати на то да је неки ученик жртва насиља, а могу се поделити на примарне и секундарне. Неки од примарних знакова да је одређени ученик жртва насиља су: задиркивање, ругање, подсмеваше, вређање од стране друге деце, као и узимање, оштећивање личних предмета, поцепана одећа, модрице, огреботине и повреде које се не могу објаснити. Секундарни знаци за наставнике су: ученици су искључени из групе вршњака за време одмора, немају пријатеље у разреду, бирају их међу последњима за игре, настоје остати у близини наставника током одмора, чине се утученим, несрећним, потиштеним, плачљивим, и њихов успех у школи изненадно или постепено слаби.

Проучавањем теоријских сазнања из ове области, како оних из доступне светске литературе, тако и из домаћих извора, као и на основу спроведеног емпиријског истраживања, у овом раду се настојало утврдити који се, од четири групе идентификованих симптома (школско постигнуће, социјални, физички и емоционални симптоми), јављају код ученика који су изложени насиљу у основној школи. Да би се тенденција пораста вршњачког насиља зауставила, а овај феномен сузбио, потребно је

ангажовати читаво друштво, а посебно ученике и наставнике. Због тога су истраживања овог феномена од изузетног значаја, како за само разумевање проблематике, тако и за конципирање превентивних и интервентних програма који би значајно могли допринети смањивању и сузбијању појаве вршњачког насиља у основним школама. У складу са постављеним проблемом, истраживање је фокусирано на следећи предмет истраживања: Симптоми изложености насиљу у основној школи.

На основу дефинисаног предмета и општег циља истраживања, установити симптоме који се јављају код ученика који су изложени насиљу у основној школи, одређена су три нивоа циљева:

1. Теоријски, који подразумева проучавање литературе у циљу идентификације симптома који се јављају код ученика који су изложени вршњачком насиљу у основној школи,
2. Сазнајни, да се кроз истраживање утврди који су то симптоми који се јављају код ученика изложених насиљу у школи, и колики је заправо проценат деце која константно трпе насиље,
3. Апликативни, резултати овог истраживања могу да допринесу расветљавању проблема са којима се свакодневно сусрећу ученици који су изложени насиљу, као и подизању свести о тренутном стању у основним школама.

На основу постављеног циља истраживања, издвајају се следећи задаци истраживања:

1. Извршити факторску анализу података;
2. Испитати школско постигнуће ученика који су изложени насиљу;
3. Утврдити социјалне симптоме карактеристичне за ученике изложене насиљу;
4. Утврдити физичке симптоме који се јављају код ученика изложених насиљу;
5. Утврдити који се емоционални симптоми јављају код ученика који су изложени насиљу;
6. Утврдити постојање, односно непостојање статистички значајне разлике, у ставовима наставника о наведеним факторима, са свим независним варијаблама које су обухваћене истраживањем (пол наставника, пол ученика, разред, школски успех).

Узорак сачињава 252 наставника основних школа на територији града Ниша. У оквиру статистичке обраде података, примењене су следеће методе: факторска анализа, дескриптивна статистика која је примењена ради утврђивања изражености варијабли (фреквенце и проценти), Т-тест независних узорака, аритметичка средина, стандардна девијација и Ф-тест.

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Насиље у школама у нашој земљи, као и у већини других земаља, се у последњих десет година све више повећава (Гашић-Павишић, 2004; Попадић и Плут, 2007). Иако је се овај проблем активно истражује у циљу проналажења мера и поступака за сузбијање вршњачког насиља, новији подаци нису тако оптимистични, с обзиром да сваки четврти ученик има проблем с насилним понашањем вршњака, трећина се жали на насиље одраслих, а за сваког десетог можемо рећи да је угрожен како од стране вршњака тако и од стране одраслих (Попадић и Плут, 2007).

У најтежој позицији су ученици који трпе насиље. С обзиром на различитост манифестних облика вршњачког насиља, симптоми изложености насиљу нису увек лако уочљиви, па се дешава да ученици годинама трпе насиље, а да то нико не примети. Облик злостављања који је најтеже уочљив, а најзаступљенији у основним школама је емоционално насиље, тачније вербално злостављање, које се може протумачити од стране наставника као безопасно или као шала, а заправо може бити веома трауматично за ученика који доживљава исто.

Овај рад је резултат истраживања спроведеног у основним школама у Нишу, које је имало за циљ да утврди симптоме који се јављају код ученика који су изложени вршњачком насиљу, као и разлике у испољавању истих у односу на пол наставника, који су били испитаници, али и пол, разред и школски успех ученика, на које се истраживање и односило.

Основни резултати показали су да се изложеност вршњачком насиљу код ученика основних школа битно разликује у односу на испитиване варијабле пола, разреда и школског успеха. Ове разлике уочене су у односу на све четири групе симптома.

На самом почетку истраживања, одрађена је факторска анализа, за коју се с обзиром на вредности Кајзер-Мајер-Олинковог и Бартлетовог теста, показало да је оправдана. Факторском анализом издвојено је девет фактора, од којих је првих шест који објашњавају 65.399% варијансе узето у разматрање.

Анализирајући заступљеност симптома који указују на изложеност насиљу у основној школи,

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/2-121

Датум:

17.11.2015.

школског постигнућа као једног од показатеља, затим социјалних, физичких и емоционалних симптома, добијени су, с обзиром на постављене задатке и хипотезе, очекивани резултати.

Резултати показују да је заступљеност свих наведених симптома највећа код ученика осмог разреда, и то код оних ученика са недовољним или довољним успехом. Такође, сви симптоми, осим емоционалних, заступљенији су код дечака. Девојчице иначе важе за емотивније и осетљивије, па су се овакви резултати могли очекивати. Ови подаци могу се оправдати чињеницом да ученици осмог разреда улазе у период адолесценције, а овај развојни период са собом носи бројне промене које утичу на понашање и деловање ученика. Наиме, адолесценти се желе ослободити утицаја одраслих, иако још увек зависе од њих, настоје да буду самостални, исказују бунт и тврдоглавост. Усмеравају се на вршњаке, од којих очекују подршку, а главни циљ постаје прихваћеност у групи. Зарад остваривања овог циља, углавном дечаки, као што је и потврђено, често имају потребу за доказивањем у групи вршњака. Они желе моћ и доминацију, и често улазе у конфликти и сукобе са вршњацима. С обзиром да чешће улазе у сукобе, имају и већи потенцијал да буду жртве, што јесте потврђено. Последице изложености насиљу видљиве су на пољу школског постигнућа, у виду изостајања са часова, не праћења градива, губитка интересовања за школске обавезе, слабије концентрације, сметњи у учењу, напуштања омиљених активности и настојања да остане у близини наставника за време одмора. На пољу социјалних симптома испољава се усамљеност, слабија комуникација са вршњацима, вређање, задиркивање, исмевање и провоцирање од стране друге деце као и узмицање и повлачење. На пољу физичких симптома, последице изложености насиљу испољавају се кроз: учесталост болова у стомаку код детета, видљивост огреботина и модрица, поцепану одећу, оштећене личне предмете, појаву муцања, укоченост и слабију координацију покрета, као и провоцирање због тога што је дете екстремно дебело или мршаво. Емоционални симптоми се чешће испољавају код девојчица, и то најчешће у осмом разреду. Доминантни симптоми, издвојени у истраживању, указују на знакове депресивности. Код адолесцената депресију описују пре свега осећај кривице, који се јавља као кључни симптом депресије, затим осећања усамљености, беспомоћности и љутње, што се и у овом истраживању потврдило.

Анализирањем резултата за сваки од наведених задатака уочава се постојање статистички значајне разлике у односу на све четири варијабле (пол наставника, пол ученика, разред и успех), чиме је и последња хипотеза истраживања потврђена.

Сprovedено истраживање, указује на заступљеност вршњачког насиља у основним школама, као и на бројне последице које изложеност насиљу може имати. Учествовање у вршњачком насиљу предиктор је краткотрајних и дуготрајних психолошких потешкоћа. Поремећаји расположења, анксиозни поремећаји и проблеми у понашању честе су последице вршњачког насиља. Ретко се дешава да неко појединачно понашање може предвидети будуће потешкоће тако јасно као вршњачко насиље, што упућује на обавезну психолошку процену деце која су учесници у вршњачком насиљу, било да се ради о деци која су изложена насилном понашању, деци која су починитељи насиља или деци која доживљавају насиље, али се и сама насилно понашају према другој деци.

Добијени резултати упућују да би стручњаци различитих профила који раде са децом требали бити обазриви према могућим знаковима виктимизације, посебно код деце која спадају у групу високоризичне деце, као што су деца с потешкоћама у развоју или деца која имају карактеристике провокативне жртве, односно детета које доживљава насиље и које је истовремено насилно према другој деци. Иако је дошло до експанзије истраживања вршњачког насиља последњих година, још увек постоји много тога што треба научити о овом проблему, због чега би требало спроводити квалитетна истраживања на ову тему.

Важно је и расветлити проблем вршњачког насиља у основним школама, и нарочито обратити пажњу на карактеристике и типично понашање жртава насиља. У школама је потребно спроводити тренинге и континуиране едукације о карактеристикама вршњачког насиља, краткорочним и дугорочним последицама и облицима интервенција које су ефикасне за редукацију вршњачког насиља, а у које би

били укључени наставници.

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Мастер Рад под називом СИМПТОМИ ИЗЛОЖЕНОСТИ ВРШЊАЧКОМ НАСИЉУ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ у целини, у потпуности је испунио постављени истраживачки циљ и истраживачке задатке. Анализа и интерпретација резултата истраживања који су обрађени адекватним теоријско-методолошким поступцима, указују на постојеће стање у области агресивног понашања, у овом случају јасном идентификацијом симптома изложености вршњачком насиљу, што се посебно актуелизује данас у процесу реформи школског система. Тумачење и анализа резултата истраживања омогућавају сагледавање актуелног стања и пружају могућност за промене у делу имплементације програма посвећеним разматрању и објашњењу везе између вршњачке прихваћености, одбачености, социјално одговорног и агресивног понашања и усмерености ка вршњацима, с једне, и идентификованих симптома изложености насиљу, с друге стране који су се на пољу повезаности вршњачког утицаја и агресивности адолесцената у школама других земаља показали изузетно успешним.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА -МАСТЕР РАДА

Да ли је теза урађена у складу са образложењем наведеним у пријави теме ДА

Да ли теза садржи све битне елементе ДА

По чему је теза оригиналан допринос науци ДА

Недостаци тезе и њихов утицај на резултат истраживања НЕМА

VI ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене тезе, комисија предлаже:

- да се мастер рад прихвати а кандидату одобри јавна одбрана
- да се мастер рад враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или
- да се мастер рад одбија

	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број: 10/2-121
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	Датум: 17.11.2015.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Ванредни професор др Бисера Јевтић

Доцент др Марија Јовановић

Доцент др Зоран Станковић